

Locul grupurilor de interes în sistemul politic

Bogdan Țirdea, lector superior

Larisa Noroc, dr., conf. univ.

Sava Balan, dr., conf. univ.

Summary

In the democratic countries, the interest groups (IG) have a great role in politics and can influence the political decisions. IG determined by the political, economical, social diversity and other. The IG become powerful when they can influence at political level, usually using methods of pressure which support their own interests. In undemocratic countries, the discrete pressure groups (PG) have a big number of activity fields, using illegal methods. The interest groups in Republic of Moldova are in evolution in this period. Their modest activity doesn't have a big influence on the evolution of the political parties. Furthermore, in some cases, the IG can support some projects promoted by the big political parties."

În statele democratice o implicație activă în viața politică o au grupurile de interese (GI). În accepția politologului american David Truman, GI reprezintă „orice grup de oameni (A) care în baza uneia ori a mai multor atitudini și interese împărtășite, solicită altor grupuri din cadrul societății (B) instaurarea, menținerea, sau sporirea formelor de comportament, care corespund cerințelor (A)”. GI activează la nivel social, în timp ce grupurile de presiune – politic. Deci, un GI devine un grup de presiune când apare pe arena politică și operează ca actor politic, folosind diferite metode de influență.

GI pot fi clasificate după mai multe criterii[8, p. 273, 274]:

1) După sfera de activitate:

economice constituite din sindicate, asociații de business, care încearcă să-și promoveze interesele materiale. De exemplu, sindicatele optează pentru majorarea salariilor muncitorilor, businessul – pentru micșorarea impozitelor, solicită comenzi de stat etc.; *sociale* (uniunea veteranilor, uniunea invalizilor, societăți de caritate); *socio-culturale* (*societăți sportive, culturale, religioase*); *din sfera politică* (*grupuri ecologiste, feministe, etnice*);

2) Politologii americani G. Almond și ș.a. clasifică grupurile de interese **după criteriul de organizare**: *anomice* – sunt grupuri cu o organizare inefficientă, apar spontan și au tendințe de a folosi metode de violență. Acestea reprezintă mulțimea care se formează în timpul demonstrațiilor, mitinguri, grevelor etc.; *instituționalizare* – sunt grupuri bine organizate, au o bază constantă de activitate și rezultate eficiente în acțiuni (ONG-urile: sindicatele, asociații de antreprenori);

3) după voința de asociere: *asociative* (binevole); *neasociative* (involuntare);

4) Politologul francez Jean Blondel evidențiază: grupuri apărute în baza relațiilor de obște, caste, clanuri; grupurile instituționale apărute în baza organizațiilor formale din cadrul aparatului de stat (grupuri lobbiste din parlament și guvern); grupuri de promovare a intereselor proprii (asociații bancare, sindicatele etc.); grupuri de susținere, orientate la scopuri strict delimitate (asociații antirăzboi, societăți de protecție a drepturilor consumatorului);

5) **după criteriul valoric (economice și nemateriale)**: *economice* (societăți antreprenoriale, bancare, micului business); *cu valori nemateriale* – totalitatea ONG-urilor, asociațiilor obștești, asociațiilor de veterani, grupurilor etnice etc., care luptă pentru promovarea unor valori, a unor interese noneconomice: interzicerea avorturilor, protecția mediului ambiant etc.

6) **După sfera de influență**: *naționale* (asociația de protecție a drepturilor omului); *regionale* (Asociația bulgarilor Vozrojdenie,, Gagauz Halcî).

7) după modul de antrenare : *oficiale* (reprezintă grupurile instituționale); *latente* (rasiste, teroriste, fasciste, mafiote, masonice, lobbyste). Unii politologi consideră că grupurile lobbyste sunt mai puțin periculoase în viața politică, iar în SUA, Marea Britanie se cere ca ele să fie înregistrate, să-și declare veniturile și să plătească impozite fiscale.

Structura GI include: liderul organizației și membrii ei.

În politologie, activitatea GI a căpătat denumirea de lobbyism. Eficacitatea GI depinde de resursele economice, sociale, informative, organizatorice. Majoritatea GI au două funcții de bază: mobilizarea opiniei publice în spatele politicii și a candidaților și asigurarea fondurilor pentru campanii electorale[3, p. 489]. GI mai realizează și funcții precum:

1. articularea solicitărilor membrilor săi și le reprezintă direct forumului politic;
2. informarea organelor de putere cu problemele ce se confruntă grupurile și determină agenda politicianilor;
3. de participare, asigurând mijloacele prin care cetățenii își pot concentra resursele și canaliza energiile într-o acțiune politică colectivă;
4. de socializare a cetățenilor.
5. de monitorizare a programelor, controlul implementării lor și realizarea presiuni în folosul segmentului pe care îl reprezintă[2, p. 340-345].

Creșterea numărului GI contribuie adesea la slăbirea sistemului de partide[2, p. 340-345], fenomen periculos pentru statele în tranziție dacă aceste nu dețin grupe de business și sindicate puternice[5, p. 238]. Spre deosebire de partidele politice, GI în majoritatea lor sunt entități mici concentrate pe câteva probleme. Or, partidele pot fi un instrument al democrației majoritare și își pot transforma opțiunile în acțiuni și reforme social-economice largi[2, p. 340-345].

Acțiunea GI este condiționată de resursele de care el dispune: *financiare* și *simbolice*. Cele simbolice reprezintă setul de valori, atitudini psihologice favorabile ideilor urmărite de grup. De exemplu, în SUA, când interesele unei firme sunt lezate se stat, întreaga societate civilă se implică, apărând vehement firma, locurile de muncă. În Europa (inclusiv RM), datorită unor tradiții marxiste, populația privește businessul mai rezervat[5, p. 238]. GI din RM sunt într-o perioadă incipientă de afirmare, concentrate mai des în localitățile urbane. Cele mai multe dintre ele sunt susținute financiar de stat, sau granturi externe, iar gradul de conexiune la interesele cetățenilor este unul slab. Uneori, GI se antrenează în susținerea unor proiecte promovate de partidele politice mari.

Grupuri cointeresate sunt structuri apropiate partidelor, care după structură, idei, scopuri sunt identice, dar ele nu pot cuceri puterea politică, deci nu pot exercita funcțiile de bază a unui partid.

Grupele de presiune (GP) constituie același GI care a ieșit la nivelul sistemului politic și realizează presiuni asupra puterii politice, în scopul satisfacerii propriilor interese. Printre metodele de presiune pot fi: mitingurile, grevele, pichetările; campanii în mas-media; scrisori în parlament; realizarea unor sondaje sociologice, care au ca scop să demonstreze că ideea apărută este una corectă; promovarea referendumului; crearea unor crize financiare și bursiere etc. Paralel GP deschise, în societățile nedemocratice activează grupurile latente (lobby, mafia, masonii), care folosesc un șir de metode ilegale (acțiunile teroriste, mituirea, șantajul etc.).

În opinia politologului S. Sprincean, în Republica Moldova se pot deosebi trei mari GP oficiale:

1) *grupuri de presiune națională* (organizații românești, rusolingve),
2) *grupuri de presiune economică* (organizații profesionale, patronate, corporative),
3) *grupuri de presiune socială* (organizații de tineret și studențești, grupuri ecologiste, organizații feministe, organizații ale veteranilor, grupuri civice și de apărare a drepturilor omului[1, p. 91].

După opinia politologilor C. Marin[4], B. Țârdea ș.a. GI (inclusiv GP oficiale) sunt parte componentă a societății civile[6]. În perioada actuală în republică activează peste 8000 de GI. Pentru o implicare activă în viața politică ele au nevoie de stat de drept, garantarea drepturilor și libertăților politice, cadru legal de activitate, economie de piață, pluralism economic, spațiu public deschis, cultură politică participativă. Din cauza bazei economice, politice, juridice slabe, GI au o prestație modestă în sistemul politic din RM.

În fine, în statele democratice GI joacă un rol important în viața politică, determinând agenda politică a puterii. Eficiența GI este determinată de pluralismul politic, economic, social, cadru juridic. GI devine de presiune când acționează la nivel politic, ca regulă, în interese proprii și utilizând metode de presiune. GP latente, au câmp larg de activitate în regimurile nedemocratice, folosesc metode ilegale. GI din RM sunt în etapa de evoluție, iar prestația lor este modestă și nu perturbază dinamismul sistemului de partide. În unele cazuri GI se antrenează în susținerea unor proiecte promovate de partidele politice mari.

Bibliografie

1. Frunțașu, P., Varzari, P, *Societatea Civilă și Statul: modele de interacțiune // Moldoscopie, partea 17, Chișinău, 2001.*
2. Kenneth, Janda, Jeffrey M., Berry, Goldman, J., *The Challenge of Democracy, Boston, 1992.*
3. Kenneth, M., Dolbeare, Murray J., Edelman. *American Politics. Policies, Power and Change, Toronto, 1981.*
4. Marin, C., *Societatea civilă, Chișinău, 2002.*
5. McKay, D., *American Politics and Society, Oxford, 1991.*
6. Țârdea, B., Noroc, L., *Curs de prelegeri, Ediția a treia, Chișinău, 2014.*
7. Woll, P., Binstock, R., *America's Political System, New York, 1984.*
8. *Практикум по политологии: Учебное пособие для вузов./ М. А. Василица, Москва, 1999.*